

Lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä (U 52/2025) eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta asiantuntijalausuntoa ehdotusta Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028-2034 koskevasta U-kirjelmästä U 52/2025 vp. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua valiokunnalle asiassa ja toteaa, että se antaa samansisältöisen lausunnon asiassa suuren valiokunnan työjaostolle. Virasto tukee U-kirjelmässä esitetyjä valtioneuvoston kantoja.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä komission tavoitteita, jonka mukaan ehdotuksella pyritään luomaan rahoitusväline, joka mahdollistaa Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen kehittämisen helpottamaan rajat ylittäviä yhteyksiä, varmistamaan EU:n turvallisuutta, parantamaan sisämarkkinoiden toimivuutta, edistämään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja lujittamaan taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta.

Virasto pitää erityisen tärkeänä EU:n häiriönsietokyvyn ja puolustusvalmiuden kehittämistä, jotta EU:n kyvykkyyttä vastata nykyisiin turvallisuushkiin voidaan parantaa. EU:n tulee jatkaa ponnisteluja sotilaallisen liikkuvuuden tavoitteiden edistämiseksi ja virasto pitääkin kannatettavana komission ehdotuksen vahvaa painotusta sotilaalliseen liikkuvuuteen. Myös riskitietoisten ja kriisinkestävien investointien varmistaminen tukee häiriönkestävyyden ja puolustuksen tavoitteita. Esimerkiksi ilmaston muuttumisesta johtuvat sääilmiöt voivat vaikuttaa merkittävästi liikennejärjestelmän resilienssiin. Häiriönsietokyvyn ja puolustusvalmiuden kehittämisessä tulisi huomioida koko liikennejärjestelmä ja myös rajat ylittävien palveluiden rooli. Tämä tukisi entistä paremmin myös liikennejärjestelmän varautumisen tarpeita.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä Suomen kannalta, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle. Sotilaallisen liikkuvuuden osalta virasto korostaa valtioneuvoston tavoin, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa jäsenvaltioiden erityisolosuhteet huomioiden TEN-T-verkon haavoittuvimmissa kohdissa varmentavien yhteyksien (esimerkiksi kriittisten siltojen kiertoreittien) ja sotilaallisen liikkuvuuden keskeisten solmukohtien, mm. satamien, kehittämisen tulisi olla EU-rahoituskelpoisia myös TEN-T-verkon ulkopuolella.

U-kirjelmässä kuvatuin tavoin yleisen liikenteen rahoituksen keskittyminen rajat ylittäviin yhteyksiin rajoittaisi mahdollisuutta hyödyntää rahoitusta valtakunnallisen

liikennejärjestelmän kannalta merkityksellisiin hankkeisiin TEN-T-verkolla. Suomen osalta komission ehdotuksen mukainen asetuksen liite tunnistaa vain yhden rajat ylittävän yhteyden: Uumaja-Luulaja-Oulu. Näin ollen komission ehdotuksen mukaisena asetus rajoittaa unionin reunalla sijaitsevat Suomen rahoitusmahdollisuuksia.

Liikenne- ja viestintävirasto tukee valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan ehdotuksessa tulisi huomioida Suomen sijainti EU:n itälaidalla, jossa rajat ylittäviä maayhteyksiä muiden jäsenvaltioiden kanssa on hyvin vähän. Valtioneuvoston tavoin virasto katsoo, että rajat ylittävä ulottuvuus tulisi Suomen osalta laajentaa kattamaan laajemmin eurooppalaisia liikennekäytäviä, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta kriittisimmät tarpeet olisivat Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoituksen piirissä ja näin Suomi olisi rahoituksen osalta mahdollisimman tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin EU maihin.

Sen sijaan virasto pitää valtioneuvoston tavoin hyvänä sitä, että asetusehdotuksen liitteessä tunnistetut rajat ylittävät yhteydet huomioivat myös eurooppalaisen merialueen sekä TEN-T-satamat. Liikenne- ja viestintävirasto pitää Suomen maantieteellisen sijainnin takia tärkeänä varmistaa, että kahden jäsenvaltion sataminen väliset hankkeet ovat myös jatkossa mukana Verkkojen Eurooppa -välineen liikennealan ohjelmassa.

Sotilaallisen liikkuvuuden lisäksi virasto pitää tärkeänä EU-rahoituksen ohjaamista liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen sekä liikenteen digitalisaatioon. Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin sisällyttäminen Verkkojen Eurooppa-asetukseen onkin viraston näkemyksen mukaan kannatettavaa. Yleisenä huomiona virasto pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä sitä, että rahoitus kohdentuisi kilpailuun perustuen vaikuttavimmille hankkeille. Jäsenvaltioilla tulisi olla riittävät vaikuttamismahdollisuudet rahoituksen kohdentamiseen ja niillä tulisi olla selkeä rooli tulevan ohjelman toimeenpanossa. Virasto ei siten tue ehdotusta komiteamenettelyn keventämisestä.

Jarkko Saarimäki, Pääjohtaja

Atte Melasniemi, Johtava asiantuntija